

มองต่างมุมนโยบายเหมืองแร่ทองคำ หายนะ!! จริงหรือ

ตามที่ปรากฏข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับนโยบายเหมืองแร่ทองคำในหลาย ๆ ด้านอย่างต่อเนื่อง จึงขอถือโอกาสนี้นำเสนอมุมมองอีกด้านหนึ่งต่อร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำฉบับใหม่ เพื่อให้ผู้อ่านได้รับทราบข่าวสารอย่างรอบด้านดังนี้

- การแอบเข้าไปสำรวจและขุดเจาะหาแหล่งแร่ทองคำในจังหวัดต่าง ๆ ของบริษัทเอกชน โดยมีหลักฐานสำคัญ คือ มูลค่าหุ้นของบริษัทข้ามชาติที่เข้ามาลงทุนทำเหมืองทองคำในประเทศไทย ได้รับความสนใจจากนักลงทุนในตลาดหลักทรัพย์ของออสเตรเลียเป็นจำนวนมาก เข้าใจว่าข้อมูลข้างต้นนี้คลาดเคลื่อนไปจากความเป็นจริง เนื่องจากเมื่อพิจารณาราคาหุ้นของบริษัท Kingsgate Consolidated Ltd. (KCN) ซึ่งเป็นบริษัทแม่ของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ผู้ประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำในประเทศไทยพบว่า ราคาหุ้น KCN

ในตลาดหลักทรัพย์ออสเตรเลียมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง โดยจากระดับประมาณ 10 ดอลลาร์ออสเตรเลียต่อหุ้น มาอยู่ที่ระดับประมาณ 0.7-0.8 ดอลลาร์ออสเตรเลียต่อหุ้นในปัจจุบัน ทั้งนี้ ปัจจุบันกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ (กพร.) ยังไม่มีการอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำรายใหม่ ดังนั้นหากผู้ใดพบเห็นและมีหลักฐานการสำรวจและขุดเจาะหาแหล่งแร่ทองคำที่ได้ก็ตามสามารถแจ้งความดำเนินคดีได้ทันที เพราะถือเป็นการกระทำความผิดตาม พ.ร.บ.แร่ พ.ศ. 2510

- กรณีการทำเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลกระทบจากการแพร่กระจายและปนเปื้อนสารพิษในไร่นา แหล่งน้ำ ระบบน้ำใต้ดิน นำมาซึ่งการล่มสลายของวิถีชีวิตของชาวบ้าน โรงเรียน และวัดในพื้นที่รอบเหมือง ตลอดจนเกิดการอพยพโยกย้ายหนีภัยไปอยู่ที่อื่น

กรณีดังกล่าว มีการตรวจพบสารหนูในปัสสาวะและแมงกานีสในเลือดสูงเกินมาตรฐานจริง ซึ่ง กพร. มิได้เพิกเฉย ตรวจสอบพบว่า บริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ไม่ดำเนินการตามมาตรการป้องกันและแก้ไขผลกระทบสิ่งแวดล้อมในบางส่วน จึงได้สั่งการให้บริษัทฯ หยุดประกอบการโลหกรรม ตั้งแต่วันที่ 13 มกราคม 2558 และสั่งการให้บริษัทนำประชาชนที่มีความผิดปกติไปรักษาพยาบาล รวมถึงจ้างหน่วยงานที่เป็นอิสระมาศึกษาเพื่อหาสาเหตุของการปนเปื้อน ซึ่งภายหลังจากบริษัทได้ดำเนินการครบถ้วนตามคำสั่ง กพร. จึงอนุญาตให้บริษัทเปิดการประกอบการโลหกรรมได้ในวันที่ 27 กุมภาพันธ์ 2558 อย่างไรก็ตาม การศึกษาวิจัยยังไม่ได้ข้อสรุปว่าการปนเปื้อนเป็นผลที่เกิดจากการประกอบกิจการเหมืองทองคำหรือไม่ อย่างไร

สำหรับเรื่องการล่มสลายและการอพยพย้ายถิ่นฐานของชุมชน เชื่อว่าการทำเหมืองอาจทำให้คนจำนวนหนึ่งต้องโยกย้ายถิ่นฐานไปที่อื่น แต่ก็มีคนอีกจำนวนไม่น้อยที่ได้รับประโยชน์จากการประกอบกิจการ ซึ่งมีการจ้างงานมากกว่า 1,100 คน โดยร้อยละ 99 เป็นคนไทย และร้อยละ 75 เป็นคนในพื้นที่รอบโครงการ รวมถึงผลประโยชน์อื่น ๆ กิจกรรมเพื่อความรับผิดชอบต่อสังคมและเงินกองทุนต่าง ๆ เช่น กองทุนพัฒนาตำบล กองทุนหมู่บ้าน และกองทุนอัคราเพื่อชุมชน ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 37 ล้านบาทต่อปี ทั้งนี้ เมื่อพิจารณาจากสถิติประชากรในตำบลหลักที่มีการประกอบกิจการเหมืองแร่เทียบก่อนและหลังการได้รับใบอนุญาตประกอบกิจการพบว่าในภาพรวมจำนวนประชากรในพื้นที่เหมืองแร่มีแนวโน้มลดลง นั้นแสดงให้เห็นว่าการทำเหมืองแร่ทองคำทำให้เกิดการอพยพย้ายถิ่นฐานของประชากรในพื้นที่น่าจะคลาดเคลื่อนจากความเป็นจริง

- การทำเหมืองแร่ทองคำก่อให้เกิดผลกระทบมากมาย แต่รัฐได้รับประโยชน์จากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำเพียงประการเดียว คือ ค่าภาคหลวงแร่ ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 300 ล้านบาทต่อปีเท่านั้น

ในปีงบประมาณ 2557 รัฐสามารถจัดเก็บค่าภาคหลวงแร่ทองคำได้ประมาณ 477 ล้านบาท ซึ่งจำนวนนี้ร้อยละ 60 ถูกจัดสรรให้เป็นรายได้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ดังนั้น ผลประโยชน์ที่ประเทศชาติได้รับจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำมีได้มีแต่เพียงเฉพาะค่าภาคหลวงแร่เท่านั้น โดยจากการศึกษาของ Centre for International Economics (CIE) ในปี 2010 พบว่า การทำเหมืองของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ในช่วงปี 2543 - 2558 จะก่อให้เกิดรายได้ประมาณ 51,700 ล้านบาท ซึ่งในจำนวนนี้จะถูกใช้จ่ายเป็นเงินหมุนเวียนในระบบเศรษฐกิจในด้านต่าง ๆ เช่น ค่าสินค้าและบริการจาก supplier ชาวไทย ประมาณ 19,500 ล้านบาท ค่าก่อสร้าง 5,600 ล้านบาท ค่าภาคหลวงแร่และภาษีอื่น ๆ 4,500 ล้านบาท และค่าจ้างแรงงานชาวไทย 1,200 ล้านบาท เป็นต้น ทั้งนี้ CIE สรุปว่าการทำเหมืองแร่ทองคำของบริษัท อัครา รีซอร์สเซส จำกัด (มหาชน) ส่งผลต่อ GDP ของไทยประมาณ 25,700 ล้านบาท

ทั้งนี้ ขอย้ำอีกครั้งว่า ปัจจุบัน กพร. ยังไม่มีการอนุญาตอาชญาบัตรพิเศษสำรวจแร่ทองคำรายใหม่ ซึ่งเป็นไปตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 4 ธันวาคม 2550 และ กพร. ได้นำความเห็นของ สศช. และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมาดำเนินการยกร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำ ตามมติ ครม. เมื่อวันที่ 3 มีนาคม 2552 โดยปัจจุบันร่างนโยบายดังกล่าวได้ผ่านการรับฟังความคิดเห็นของผู้ประกอบการและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องแล้ว และคาดว่าจะนำไปรับฟังความคิดเห็นจากชุมชนได้ในเดือนกรกฎาคมนี้

โดยสาระสำคัญของร่างนโยบายการสำรวจและทำเหมืองแร่ทองคำที่น่าสนใจมีหลายประการ ดังนี้

1. กำหนดให้มีการประมูลสิทธิในการสำรวจและทำเหมืองแร่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ที่รัฐเป็นผู้ลงทุนสำรวจ ซึ่งคาดว่าจะทำให้รัฐได้รับผลตอบแทนเพิ่มขึ้นมากกว่าระบบเดิม คือ ใครมาก่อนได้สิทธิก่อน
 2. กำหนดให้เพิ่มมูลค่าทองคำโดยการทำให้เป็นโลหะทองคำบริสุทธิ์ภายในประเทศ โดยภายหลังจากที่นโยบายทองคำมีผลบังคับใช้เป็นระยะเวลา 1 ปี จะไม่อนุญาตให้ส่งออกโลหะผสมทองคำอีก ซึ่งจะก่อให้เกิดมูลค่าเพิ่มในอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากเหมืองแร่ทองคำในประเทศ
 3. ไม่ให้สิทธิประโยชน์ด้านส่งเสริมการลงทุนให้กับโครงการทำเหมืองแร่ทองคำในด้านภาษีต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้รัฐได้รับผลตอบแทนจากการทำเหมืองแร่ในรูปภาษีเงินได้นิติบุคคลและภาษีอื่น ๆ อย่างเต็มเม็ดเต็มหน่วย
 4. ปรับเพิ่มผลประโยชน์พิเศษเพื่อประโยชน์แก่รัฐและท้องถิ่นให้เพิ่มขึ้น โดยปรับเพิ่มทั้งในแง่ของอัตราการจัดเก็บและความครอบคลุม ซึ่งจะขยายผลประโยชน์ให้ครอบคลุมถึง อบต. ที่ตั้งอยู่ติดกันกับ อบต. ที่มีประธานบัตรตั้งอยู่ด้วย
 5. กำหนดให้มีการตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาหมู่บ้านรอบพื้นที่เหมืองแร่ ทั้งในด้านการพัฒนาอาชีพและชีวิตความเป็นอยู่ โดยมีตัวแทนจากหมู่บ้านเป็นคณะกรรมการบริหารกองทุนด้วย
 6. กำหนดให้มีการตรวจวัดคุณภาพสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของประชาชนในชุมชนรอบพื้นที่โครงการตามหลักวิชาการก่อนเริ่มดำเนินการทำเหมือง เพื่อเป็นข้อมูลพื้นฐาน (Baseline data) สำหรับเปรียบเทียบผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นจากการทำเหมืองให้ชัดเจน
 7. กำหนดให้มีเครื่องมือที่ใช้ป้องกันและแก้ปัญหาผลกระทบต่อชุมชนและสิ่งแวดล้อมอย่างทันทั่วทั้ง เช่น กองทุนการจัดการด้านสิ่งแวดล้อมและฟื้นฟูพื้นที่ กองทุนเฝ้าระวังสุขภาพ กองทุนประกันความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อม หลักประกันสำหรับการฟื้นฟูพื้นที่และการปิดเหมือง การประกันภัยความเสี่ยงอันเกิดจากผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการทำเหมืองแร่ เป็นต้น
- ขณะนี้ นโยบายดังกล่าวอยู่ระหว่างการรับฟังความคิดเห็นของประชาชนทุกภาคส่วน หากนโยบายทองคำฉบับใหม่มีผลบังคับใช้ ผลประโยชน์ที่ประเทศชาติได้รับจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำจะเพิ่มขึ้น ในขณะที่เดียวกันผลกระทบอันเกิดจากการประกอบกิจการเหมืองแร่ทองคำจะลดลง นโยบายเหมืองแร่ทองคำฉบับนี้จึงเป็นก้าวสำคัญสำหรับการพัฒนาอุตสาหกรรมเหมืองแร่ของไทย

ผลการตรวจสอบโรงแต่งแร่ทำน้ำสกปรก

ตามที่ปรากฏเป็นข่าวในหนังสือพิมพ์ว่า มีคณะเจ้าหน้าที่จากกองบัญชาการมณฑลทหารบกที่ 15 เพชรบุรี ค่ายธนรัชต์และหน่วยจงอางศึก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ฝ่ายปราบปราม สำนักงานทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เขต 7 ฝ่ายอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ สำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และผู้สื่อข่าว เข้าตรวจสอบข้อเท็จจริงภายในโรงแต่งแร่ของบริษัทสินแร่สาคร จำกัด ตำบลอวน้อย อำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามการร้องเรียนของชาวบ้านว่าแหล่งน้ำธรรมชาติไม่สะอาด หวั่นเป็นปัญหาต่อสุขภาพของประชาชนนั้น

สำนักงานอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ เขต 7 ราชบุรี (สรช.7) ได้เดินทางไปตรวจสอบข้อเท็จจริง ณ โรงแต่งแร่ของบริษัทฯ พบว่า โรงแต่งแร่กำลังทำการแต่งแร่ปกติ ใช้ระบบน้ำหมุนเวียนและน้ำได้ดินตามที่ระบุไว้ในแผนผังและกรรมวิธีแต่งแร่ ไม่ปรากฏว่ามีการปล่อยหรือระบายน้ำที่ผ่านการแต่งแร่แล้วออกนอกเขตแต่งแร่ หรือลงไปแหล่งน้ำสาธารณะ (คลองบางนางรม) พร้อมกันนี้จากการสอบถามชาวบ้านที่อาศัยอยู่ใกล้โรงแต่งแร่ ได้ให้ข้อมูลว่า เนื่องจากชาวบ้านมีระบบน้ำประปาหมู่บ้านใช้แล้วจึงไม่มีการใช้น้ำจากคลองบางนางรมในการอุปโภคและบริโภค แต่จะใช้เฉพาะด้านการเกษตรกรรมเท่านั้น และไม่เคยพบว่าโรงแต่งแร่ปล่อยน้ำทิ้งลงในคลองบางนางรม มีแต่บ่อเลี้ยงกุ้งบริเวณใกล้เคียงที่ปล่อยน้ำลงคลอง ทั้งนี้ จากการตรวจสอบประวัติโรงแต่งแร่ของบริษัทฯ พบว่าได้มีการปฏิบัติตามแผนผังและกรรมวิธีแต่งแร่มาตลอด รวมทั้งได้รับรางวัลสถานประกอบการที่มีมาตรฐานสากลด้วยความรับผิดชอบต่อสังคม (CSR-DPIM) และรางวัลเหมืองแร่สีเขียวของกรมอุตสาหกรรมพื้นฐานและการเหมืองแร่ และได้รับรองอุตสาหกรรมสีเขียวระดับที่ 2 ของกระทรวงอุตสาหกรรม